

ENZO BIANCHI

Artemij Zatti

SORODNIK UBOGIH

salve

1

Ubogi, neuspešen in izgubljen fantič

Pri Zattijevih v Boretu (Reggio Emilia, Italija) je mama je odšla na njivo. Na malega Artemija pazi razsodna sestra. Mali pa spi. Potem se zbudi in začne kričati. Mame ni. Sestra mu zapoje vse uspavanke, ki jih je znala, on pa kriči še bolj. Deklica je imela dobro izkušnjo s svojimi punčkami iz krp. Saj res! V hlevu je krava. Sestra je pograbila bratca v plenica in ga odnesla v hlev. Približala ga je velikodušnemu kravinemu sesku. Da, mali je bil zares lačen. Požrešno je sesal, nato pa je zaspal.

V svojih nedolžnih sanjah je Artemij mislil, da bi se izselil v daljno Ameriko (rojen je bil 12. oktobra, prav na dan odkritja Amerike). Napadla ga je bolezen, ki navadno ne prizanesa nikomur, pri njem pa bo napravila izjemo. Treba je bilo zgraditi bolnišnico, pa ni imel niti beliča v žepu. Veliko dela je imel in samo enkrat pet dni počitnic – v zaporu. Moral je oskrbovati dolgo vrsto bolnikov in revežev. Ker so bili revni in je zanje poskrbel Artemij, ki so ga ljudje imenovali »sorodnik revežev«.

Po smrti so mu postavili spomenik z njegovim kipom, po njem so imenovali ulico in bolnišnico. O njem je potekal proces, ki ga niso vodili sodniki, temveč argentinski škofje in Vatikan: proces za svetništvo. Pa vendar ...

Ko je bil Artemij star štiri leta, je šel na polje in čuval živino, kakor je pač zmoget. V hiši je bilo veliko ust, dohodki pa majhni. Naredil je nekaj razredov osnovne šole, potem pa je hodil na dnino za plačilo 25 lir na leto. Vstajati je moral ob treh, dobil kos polente in odšel na polje. Ko se je ob koncu tedna vrnil domov, je vedno prinesel kakšno košarico sladkarij, ki jih je gospodinja spekla zanj. Njegovo največje veselje je bilo gledati, kako je sedem starejših in mlajših bratov to veselo pospravljalo.

To je trajalo do šestnajstega leta, ko se družina ni mogla več ustavljati privlačnosti Amerike. V Evropi so ljudje umirali od lakote, tam pa je človek lahko hitro obogatel. V Evropi so bila leta velike stiske, gospodarske krize so se vrstile druga za drugo, kakor v valovih. V Italiji je bilo slabše kot drugje: kriza je bila še hujša zaradi *davka na moko* in spravljala kmete v obup. Posestniki se niso brigali za revne, manjkalo je kmetijskih strojev, sistemi obdelovanja so bili zastareli. Ročni delavci so bili podhranjeni, zato tudi lahek plen malarije, pelagre (posebne bolezni zaradi pomanjkanja vitamina B2) in kolere. In pogostokrat so bili brez dela.

Zattijevi so imeli v Argentini strica, ki je prebival v novo nastajajočem mestu Bahía Blanca. Bil je delovodja občinskih delavcev. Emigranti pa so bili kot češnje, ki vlečejo ena drugo. Šli bodo k njemu. Leta 1897 je družina Zatti spravila vse stvari skupaj in odpotovala.

Artemij je bil visok in suhljat fant, vesel in zamišljen. Nihče ni vedel, da se bo o tem preplašenem, razgibanem in izstradanem fantu nekoč še govorilo.

»Naj prej dobro premisli!«

V Bahía Bianchi jih je čakal stric in preskrbel delo. Oče je postavil stojnico na tržnici, Artemij pa je nekaj dni delal v nekem hotelu, toda zrak in prepah mu nista dobro dela. Šel je v opekarno delat opeke in tlakovce. Delati je bilo treba previdno, toda za emigrante je to že nekaj. Argentina je bila polna Italijanov, ki so prišli s tujimi obrazi in skromnimi culami, hitro pa so postali pravi državljani, delavni in ustvarjalni. To je veljalo tudi za Zattijeve.

Ob nedeljah so vsi šli v cerkev. Veter, ki je vel v Bahía Bianchi, je bil antiklerikalen. Emigranti so opuščali versko prakso. Zattijevi pa ne.

Blizu je bila cerkev, ki so jo upravljali don Boskovi salezijanci. Ti so prišli so v Argentino leta 1875. Od leta 1890 so delovali v Bahía Bianchi. Skoraj vsi so bili po rodu Italijani. Artemiju se je zazdelo, kakor da se je vrnil v domači Boretto.

Fotografija družine Zatti iz leta 1899, predno je Artemij odšel k salezijancem v Bernal. 19-letni Artemij stoji na sredini za mamo.

Ves prosti čas, kadar ni bil v opekarni, je prebil pri župniku Karlu Cavalliju, preprostem in zgovornem možakarju. Pomagal mu je pospravljati cerkev ali ga spremljal pri obiskovanju bolnikov. Udeleževal se je sestankov *Krožka delavske mladine*. Prebiral je don Boskov življenjepis in se zanj navdušil. Tako ga je začela navdajati misel: »In če bi postal duhovnik, da bi svoje življenje posvetil bližnjemu?« Župnik Karlo je menil, da bi bilo mogoče in je govoril s starši. Polni vere so mu odgovorili: »Če je Božja volja, naj sledi Božjemu klicu. Toda najprej naj dobro premisli, kajti ne bi nam bilo ljubo, če bi se razočaran vrnil.«

Leta 1900 so argentinski salezijanci zbrali vse svoje mlade pripravnike za duhovništvo v eni sami hiši, v Bernalu blizu Buenos Airesa. Artemij, ki je imel 19 let in je bil visok ter gibčen, z dolgimi stopali (št. 45), kakor bi hotel preorati svet po dolgem in počez, z dolgimi rokami, kot bi hotel vsem deliti v izobilju, se je prav tako odpravil v Bernal. Spremljala ga je mama in ga predstavila ravnatelju: »Oče, tu imate mojega sina. Je kar dober in upam, da bo ubogljiv. Če pa se ne bo prav obnašal, ga dajte kar s palico.«

Razočaran

Artemij se je v Bernalu dobro počutil. Imeli so urejeno in strogo življenje, s točnim dnevnim redom, kar mu je pomagalo k zorenju. Domov

je pisal: »Zadovoljen sem, da sem tukaj. Predstojniki so zelo dobri, tovariši pa nadvse veseli. Skoraj vsi so Italijani. Povejte mami, naj ne bo v skrbeh zame.«

Toda preizkušnje so ga čakale proti koncu noviciatskega leta.

Za seboj je imel štiri razrede osnovne šole, ki jih je zaključil pred desetimi leti, sedaj pa se je moral mučiti z latinščino. Za glavo večji od drugih se je ponudil drugim za mnoge majhne usluge. Kmalu je postal *faktotum*, mojster za vse. V šoli si je prizadeval z vsemi silami, toda zdela se mu je zelo naporna in težka. Njegovi domači so pričakovali od njega pisem, on pa je pisal kot poliglot: v španščini, italijanščini, narečju in s kako latinsko besedo; v njih je kar mrgolelo napak. Na koncu pisma pa je vedno dodal kakšno duhovno misel: »Kar ne služi za večnost, ni nič vredno.«

Tako je minilo eno leto. Artemij je bil bolj bled in tenak kot prekla. Nobene pomoči ni mogel odreči, četudi je bil utrujen. Nekega dne pa je v Bernal prišel mlad salezijanec, izčrpan od dela in s pljučno tuberkulozo. Vlažno podnebje mu je bolezen podaljševalo. Artemij je dobil nalogo, da mu streže.

V prvih dneh januarja 1902 so se dogodki vrstili z vso naglico: bolni duhovnik je umrl, Artemijevi tovariši so odšli v cerkev, da bodo prejeli duhovniško obleko, on pa je tistega jutra

obležal v postelji. Težko je kašljal, imel je visoko vročino. Zdravnik je svetoval: »Treba je menjati zrak.« Določil je samotno mestece v Andih, na koncu sveta.

Z denarjem za vožnjo so ga poslali na železniško postajo. Še prej je šel v Bahía Blanco pozdravit domače. Kaj naj jim reče?

Ko je čakal na postaji v Buenos Airesu, je moral bruhati. Zgrabil ga je silen krč. Ko je odprl oči, je bil pred njim na tleh velik rdeč madež. Neki pometač ga je hitro pokril z žaganjem.

Kri! Jetika! Med vso potjo, dolgo 700 km, priklenjen na trd sedež v drugem razredu, je Artemij razmišljal o svojih uničenih sanjah. Upanje njegovih domačih je splahnelo. Poraz, zaradi katerega bi se moral sramovati pred vsemi. Razočaran! In v tistem času jetika ni prizanašala in morda bo kmalu umrl ...

Ko ga je zagledala mama, je planila v jok. Takoj ga je spravila v posteljo in hitela h župniku Karlu. »Ne boš šel gori v Ande,« ga je osrčil do bri duhovnik. »Šel boš v Viedmo, kjer je dober zrak in tam boš ozdravel.« Dal mu je denar za potovanje za nadaljnjih 300 km v poštni kočiji.

Ali ne bi bilo bolje, da bi ta ubogi fant s spodletelimi načrti umrl doma ob skrbi dobre mame? Artemij je sklonil glavo. Naučil se je že najvišje modrosti pokorščine v Božjem imenu. Šel bo v Viedmo. Če Bog hoče, bo pač umrl tam.

Toda Božji načrti so bili drugačni.